

HỌC VIỆN BIÊN PHÒNG TIẾP TỤC ĐỔI MỚI GIÁO DỤC, ĐÀO TẠO ĐÁP ỨNG YÊU CẦU NHIỆM VỤ QUẢN LÝ, BẢO VỆ BIÊN GIỚI QUỐC GIA TRONG TÌNH HÌNH MỚI

Đỗ Đức Quân, Dương Ngọc Thương
Khoa CTĐ, CTCT - Học viện Biên phòng

Tóm tắt: Đổi mới giáo dục, đào tạo là yêu cầu tất yếu nhằm nâng cao chất lượng nguồn nhân lực phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới. Theo Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ 14, Học viện Biên phòng cần tiếp tục đổi mới toàn diện giáo dục, đào tạo theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, gắn với thực tiễn quản lý, bảo vệ chủ quyền lãnh thổ và an ninh biên giới quốc gia. Bài báo tập trung vào phân tích tình hình hiện tại và đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo tại Học viện Biên phòng để đáp ứng yêu cầu xây dựng lực lượng Biên phòng cách mạng, chính quy, tinh nhuệ và hiện đại.

Từ khóa: Học viện Biên phòng; giáo dục và đào tạo; quản lý và bảo vệ biên giới quốc gia.

THE BORDER GUARD ACADEMY CONTINUES TO INNOVATE ITS EDUCATION AND TRAINING TO MEET THE REQUIREMENTS OF MANAGING AND PROTECTING NATIONAL BORDERS IN THE NEW SITUATION

Abstract: Renewing education and training is an indispensable requirement to improve the quality of human resources to serve the cause of building and defending the Fatherland in the new situation. In the light of the Resolution of the 14th Party Congress, the Border Guard Academy needs to continue to comprehensively renovate education and training in the direction of standardization and modernization, associated with the practice of managing and protecting territorial sovereignty and national border security. The article focuses on analyzing the current situation and proposing a number of solutions to improve the quality of education and training at the Border Guard Academy to meet the requirements of building a revolutionary, regular, elite and modern Border Guard force.

Keywords: Border Guard Academy; education and training; management and protection of national borders.

Nhận bài: 21/04/2026

Phản biện: 20/05/2026

Duyệt đăng: 23/05/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV của Đảng tiếp tục khẳng định giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu; nhấn mạnh yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, chuyển đổi số và phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới. Đối với lực lượng Bộ đội Biên phòng, nhiệm vụ quản lý, bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, an ninh biên giới quốc gia đang đặt ra yêu cầu ngày càng cao đối với công tác đào tạo cán bộ. Vì vậy, tiếp tục đổi mới giáo dục và đào tạo ở Học viện Biên phòng vừa là yêu cầu cấp thiết, vừa có ý nghĩa chiến lược lâu dài nhằm xây dựng đội ngũ cán bộ biên phòng đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Thực trạng đổi mới giáo dục và đào tạo ở Học viện Biên phòng hiện nay

Quán triệt các nghị quyết, chỉ thị của Đảng, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng về đổi mới giáo dục và đào tạo, những năm qua, Đảng ủy, Ban Giám đốc Học viện Biên phòng đã lãnh đạo, chỉ đạo triển khai nhiều chủ trương, giải pháp nhằm nâng cao chất lượng đào tạo cán bộ biên phòng.

Công tác quản lý, điều hành đào tạo từng bước được đổi mới theo hướng khoa học, chính quy và sát thực tiễn nhiệm vụ. Chương trình, nội dung đào tạo được rà soát, điều chỉnh, bổ sung theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa; chú trọng cập nhật những nội dung mới về quản lý biên giới quốc gia, pháp luật quốc tế, quản lý cửa khẩu, đối ngoại biên phòng, đấu tranh phòng chống tội phạm xuyên quốc gia, an ninh phi truyền thống và chuyển đổi số trong công tác biên phòng.

Học viện chú trọng thực hiện phương châm gắn lý luận với thực tiễn, gắn nhà trường với đơn vị và địa bàn biên giới. Nội dung huấn luyện ngày càng coi trọng rèn luyện năng lực thực hành, năng lực xử lý tình huống và khả năng tổ chức chỉ huy của học viên. Các hình thức dạy học tích cực như dạy học theo tình huống, thảo luận nhóm, diễn tập, mô phỏng thực tế từng bước được triển khai rộng rãi, góp phần nâng cao tính chủ động, sáng tạo của người học.

Đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý giáo dục từng bước được chuẩn hóa về trình độ chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm và năng lực nghiên cứu khoa học. Học viện đã quan tâm cử cán bộ, giảng

viên đi đào tạo sau đại học, nghiên cứu thực tế tại các đơn vị tuyến biên giới, cửa khẩu, hải đảo nhằm nâng cao kiến thức thực tiễn phục vụ giảng dạy và nghiên cứu khoa học.

Công tác nghiên cứu khoa học có nhiều chuyên biên tích cực, tập trung vào các vấn đề lý luận và thực tiễn về xây dựng nền biên phòng toàn dân, thể trận biên phòng toàn dân; quản lý, bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, an ninh biên giới quốc gia; đấu tranh phòng chống tội phạm và xử lý các tình huống phức tạp ở khu vực biên giới. Nhiều kết quả nghiên cứu đã được vận dụng vào hoạt động giảng dạy, huấn luyện và thực tiễn công tác biên phòng.

Bên cạnh những kết quả đạt được, công tác giáo dục và đào tạo ở Học viện vẫn còn những hạn chế nhất định. Có nội dung đào tạo chưa theo kịp yêu cầu phát triển của thực tiễn nhiệm vụ quản lý, bảo vệ biên giới quốc gia và sự phát triển của khoa học công nghệ hiện đại. Việc ứng dụng chuyển đổi số trong quản lý, điều hành và tổ chức đào tạo có mặt còn chưa đồng bộ; hệ thống học liệu số, bài giảng điện tử và cơ sở dữ liệu phục vụ đào tạo còn hạn chế... Một số giảng viên còn thiếu kinh nghiệm thực tiễn công tác ở địa bàn biên giới; việc cập nhật kiến thức mới về an ninh phi truyền thống, chuyên đổi số, trí tuệ nhân tạo và quản lý biên giới hiện đại còn chưa thường xuyên. Cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ đào tạo, mô phỏng huấn luyện có nội dung chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo trong tình hình mới.

2.2. Giải pháp tiếp tục đổi mới giáo dục và đào tạo ở Học viện Biên phòng dưới ánh sáng Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng

Một là, tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy, tổ chức đảng đối với nhiệm vụ đổi mới giáo dục và đào tạo.

Đây là giải pháp có ý nghĩa quyết định nhằm bảo đảm định hướng chính trị đúng đắn cho quá trình đổi mới giáo dục và đào tạo ở Học viện Biên phòng. Cấp ủy, tổ chức đảng các cấp cần tiếp tục quán triệt sâu sắc quan điểm của Đảng về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo; nhận thức rõ vai trò đặc biệt quan trọng của công tác đào tạo cán bộ Biên phòng đối với nhiệm vụ quản lý, bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, an ninh biên giới quốc gia. Quá trình lãnh đạo phải gắn chặt nhiệm vụ đổi mới giáo dục và đào tạo với yêu cầu xây dựng lực lượng Bộ đội Biên phòng cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại; lấy hiệu quả thực hiện nhiệm vụ tại đơn vị cơ sở và địa bàn biên giới

làm cơ sở đánh giá chất lượng đào tạo. Đồng thời, cần đổi mới tư duy giáo dục theo hướng chuyển mạnh từ đào tạo nặng về truyền thụ kiến thức sang phát triển toàn diện phẩm chất, năng lực, bản lĩnh công tác và khả năng thích ứng thực tiễn của học viên. Tăng cường công tác kiểm tra, giám sát việc thực hiện nhiệm vụ giáo dục và đào tạo; kịp thời phát hiện, chấn chỉnh biểu hiện hình thức, chạy theo thành tích hoặc xa rời thực tiễn công tác biên phòng. Chú trọng sơ kết, tổng kết thực tiễn; phát hiện, nhân rộng các mô hình mới, cách làm hiệu quả trong đổi mới giáo dục và đào tạo.

Hai là, tiếp tục đổi mới chương trình, nội dung và phương pháp đào tạo theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, sát thực tiễn quản lý, bảo vệ biên giới quốc gia.

Đây là nội dung trọng tâm, trực tiếp quyết định chất lượng đào tạo cán bộ biên phòng. Chương trình đào tạo cần tiếp tục được rà soát, điều chỉnh theo hướng tinh gọn, hiện đại, tăng tính thực tiễn và khả năng ứng dụng. Nội dung đào tạo phải bám sát yêu cầu nhiệm vụ quản lý, bảo vệ biên giới quốc gia trong tình hình mới; tăng cường các nội dung về quản lý biên giới, quản lý cửa khẩu, đối ngoại biên phòng, an ninh phi truyền thống, chuyên đổi số, an ninh mạng, trí tuệ nhân tạo và đấu tranh phòng chống tội phạm xuyên quốc gia.

Học viện cần tiếp tục thực hiện phương châm “lý luận gắn với thực tiễn”, “nhà trường gắn với biên giới”; tăng cường huấn luyện thực hành, diễn tập xử lý tình huống và tổ chức cho học viên đi thực tế tại các đơn vị tuyến biên giới, cửa khẩu, hải đảo. Qua đó giúp học viên nâng cao khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn công tác; rèn luyện bản lĩnh, phương pháp tác phong công tác và kỹ năng xử lý các tình huống phức tạp xảy ra ở khu vực biên giới.

Cùng với đổi mới nội dung đào tạo, cần đẩy mạnh đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động và sáng tạo của người học. Tăng cường áp dụng các phương pháp dạy học hiện đại như: dạy học theo tình huống, mô phỏng, phản biện khoa học, nghiên cứu chuyên đề, học tập trực tuyến kết hợp trực tiếp. Quá trình giảng dạy phải chú trọng phát triển năng lực thực hành, năng lực tư duy độc lập, khả năng tổ chức chỉ huy và xử lý tình huống thực tiễn cho học viên.

Đồng thời, cần đổi mới công tác kiểm tra, đánh giá theo hướng đánh giá toàn diện phẩm chất, năng lực người học; coi trọng khả năng vận dụng kiến thức vào giải quyết các vấn đề thực tiễn công tác biên phòng thay vì chỉ đánh giá khả năng ghi nhớ lý thuyết.

Ba là, xây dựng đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý giáo dục đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo trong tình hình mới.

Đội ngũ giảng viên là lực lượng trực tiếp quyết định chất lượng giáo dục và đào tạo của Học viện. Vì vậy, cần tập trung xây dựng đội ngũ nhà giáo có bản lĩnh chính trị vững vàng, phẩm chất đạo đức tốt, trình độ chuyên môn sâu, năng lực sư phạm hiện đại và giàu kinh nghiệm thực tiễn công tác biên phòng.

Học viện cần tiếp tục rà soát, quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa và chuyên sâu; chú trọng nâng cao trình độ sau đại học, trình độ ngoại ngữ, tin học, năng lực nghiên cứu khoa học và khả năng ứng dụng công nghệ số trong giảng dạy. Đồng thời, quan tâm xây dựng đội ngũ chuyên gia đầu ngành về khoa học biên phòng, quản lý biên giới quốc gia và đấu tranh phòng chống tội phạm ở khu vực biên giới.

Một yêu cầu quan trọng hiện nay là phải tăng cường gắn hoạt động giảng dạy với thực tiễn công tác Biên phòng. Theo đó, cần đẩy mạnh đưa giảng viên đi nghiên cứu thực tế, luân chuyển hoặc tham gia hoạt động thực tiễn tại các đơn vị tuyến biên giới, cửa khẩu, hải đảo nhằm nâng cao năng lực tổng kết thực tiễn và cập nhật kiến thức mới phục vụ giảng dạy.

Bốn là, đẩy mạnh nghiên cứu khoa học, chuyển đổi số và hiện đại hóa cơ sở vật chất phục vụ giáo dục và đào tạo.

Đẩy mạnh nghiên cứu khoa học và chuyển đổi số là yêu cầu khách quan nhằm nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo trong điều kiện hiện nay. Học viện cần tập trung nghiên cứu các vấn đề lý luận và thực tiễn về quản lý, bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, an ninh biên giới quốc gia; nghiên cứu

ứng dụng khoa học công nghệ hiện đại, trí tuệ nhân tạo, dữ liệu số và hệ thống giám sát thông minh trong công tác biên phòng.

Cùng với đó, cần đẩy mạnh xây dựng hạ tầng công nghệ thông tin, thư viện số, học liệu số, phòng học thông minh, trung tâm mô phỏng huấn luyện và cơ sở dữ liệu điện tử phục vụ đào tạo và nghiên cứu khoa học. Đẩy mạnh xây dựng bài giảng điện tử, ngân hàng đề thi, phần mềm mô phỏng tình huống quản lý, bảo vệ biên giới quốc gia nhằm nâng cao tính trực quan, tính thực tiễn và hiệu quả đào tạo.

Quá trình chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo cần được triển khai đồng bộ từ quản lý, điều hành đến tổ chức dạy học, kiểm tra, đánh giá; bảo đảm tính hiện đại, thống nhất, hiệu quả và an toàn thông tin quân sự.

III. KẾT LUẬN

Đổi mới giáo dục và đào tạo ở Học viện Biên phòng dưới ánh sáng Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng là yêu cầu tất yếu nhằm nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực phục vụ nhiệm vụ quản lý, bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, an ninh biên giới quốc gia trong tình hình mới. Quá trình đổi mới cần được tiến hành đồng bộ, toàn diện, gắn chặt giữa lý luận với thực tiễn, giữa nhà trường với đơn vị và địa bàn biên giới. Trong đó, cần tập trung đổi mới chương trình, nội dung, phương pháp đào tạo; xây dựng đội ngũ giảng viên chất lượng cao; đẩy mạnh nghiên cứu khoa học, chuyển đổi số và hiện đại hóa cơ sở vật chất phục vụ giáo dục và đào tạo. Đây là cơ sở quan trọng để nâng cao chất lượng đào tạo cán bộ biên phòng, đáp ứng yêu cầu xây dựng lực lượng Bộ đội Biên phòng cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, góp phần bảo vệ vững chắc chủ quyền lãnh thổ, an ninh biên giới quốc gia trong tình hình mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Quốc phòng, Chiến lược phát triển giáo dục và đào tạo trong Quân đội giai đoạn 2021 - 2030.

Đảng ủy Học viện Biên phòng, Báo cáo chính trị trình Đại hội đại biểu Đảng bộ Học viện Biên phòng nhiệm kỳ 2025 - 2030.

Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV, Tập I, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2026.

Quân ủy Trung ương, Nghị quyết về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới.

Luật Biên phòng Việt Nam năm 2020, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2020.